

- *Basın Kanunu • Atatürk'ün Kaldığı Ev • Vakıflar Kanunu Tasarısı Taslağı • Vakıflar Kanunu Tasarısı Taslağındaki Yeni Hükümler • Vakıfların Yurtdışından Yardım Alması • Dernek ve Vakıfları İlgilendiren Vergi Değişiklikleri • Cemaat Vakıfları Yönetim Kurulu Seçimlerinin Seçim Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik • 5072 Sayılı Kanunla İlgili Önemli Gelişme • Genel Kurulu Olan Vakıflar • Yeniden Değerleme Oranı • Dernekler Kanunu • Dernekler Kanunu ile Getirilen Yenilikler • İl Dernekler Müdürlüğü Hizmete Girdi • Büyük Şehirlerde Dernekler İl Müdürlüğü'nün Kurulması • Türk Sivil Toplum Kuruluşları ve AB Reform Süreci • Reform ve Uygulama: Madalyonun İki Yüzü • Akdeniz Bölgesinde Sivil Toplum Sektörü Üzerine Araştırma • Avrupa Kalite Ödülü • Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışması • STK-Hukuk İletişim Ağı*

Basın Kanunu

Namık Ceylanoğlu
Genel Sekreter

Şurasını açıkça ifade etmek gerekirse TBMM, 22 inci yasama döneminde özellikle demokratikleşme ve özgürlükler yönünde çok önemli yasal düzenlemeler yapmıştır. Gerek Anayasa'da yapılan değişiklikler gerek diğer kanunlarda yapılan değişiklik ve uygulamalar Türkiye'nin önünü açacak ve uluslararası çevrelerde güçlendirecek düzenlemelerdir.

Yapılanlara objektif bir gözle bakıldığında, AB'ye adaylık sürecinin bu oluşumu nasıl etkilediğini ve bizleri buna nasıl zorladığını açıkça görmek mümkündür.

Bu düzenlemelerin en önemlilerinden biri ise STK'ları çok yakından ilgilendirmektedir. Demokrat Parti iktidarının ilk aylarında 15.07.1950 tarihinde çıkarılan ve yarım asırdan fazla bir süredir yürürlükte olan ve üzerinde birçok değişiklik yapılan 5680 sayılı Basın Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Günümüzde demokrasiye, çağdaş, özgür ve katılımcı topluma ve birey hukukuna yeteri kadar hizmet edemeyen bu kanun yarım asırlık ömrünü tamamlamıştır. Yerine 5187 sayılı yeni Basın Kanunu kabul edilmiş ve 22.06.2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunun Basın Konseyi başta olmak üzere birçok çevrenin ve hatta bazı sivil toplum kuruluşlarının katkıları ve destekleri ile çıkarıldığı ifade edilmektedir. Ancak kanun tasarısının TBMM ilgili komisyonunda ve Genel Kurul'da görüşülmesi sırasında, özel hukuk tüzel kişisi ve örgütlenme hak ve özgürlükleri ile düşünce ve ifade özgürlüklerinin en temel temsilcilerinden olan vakıf ve derneklerin görüşlerinin yeteri kadar dikkate alınmadığı kanısındayım.

Bu kanunun Geçici 1. maddesi ile; özellikle çoğunluğu kişiler tarafından yayımlanmakta olan edebiyat, sanat ve kültür dergileri ile sivil toplum kuruluşları tarafından çıkarılan bülten, dergi, mecmua gibi süreli yayın sahiplerine yeniden beyanda bulunmaları yükümlülüğü getirilmiştir.

Yeniden beyan diyorum, zira bu tür yayınları olan kişi ve kuruluşlar, dernek ve vakıflar daha önceleri bu beyannameleri İl Emniyet Müdürlükleri bünyesindeki Basın Bürolarına vermiş ve yayınlarına yıllardan beri devam etmişlerdir. Yeni kanunla bu kez beyannamenin kanunun yürürlük tarihinden itibaren otuz gün içinde Cumhuriyet Savcılıklarına verilmesi mecburiyeti getirilmiş ve bu uygulama kamuoyuna demokratik bir adım olarak anlatılmıştır. Eğer Anadolu'da bir ilçede dernek olarak faaliyette bulunuyor ve örneğin altı ayda bir dergi çıkarıyor iseniz ve bu değişiklikten haberiniz yok ise veya beyan süresini kaçırdı iseniz vay halinize! Bu tür yayın yapan kişi ve kuruluşların sorumlularına 500 milyon TL. ile 20 milyar TL arasında idari para cezası getirilmiştir. Bu cezayı ödememeniz halinde mahkeme kararı ile bu kez ceza yarısı nispetinde arttırılarak uygulanmaktadır.

Devlet, kurumları arasında bu tür bilgi ve belgeleri toparlayıp özgürlükleri genişleteceği yerde fırsattan istifade, adeta sivil toplum kuruluşlarını suçlu duruma düşürmüştür. Diğer taraftan aynı kanunun Geçici 2 inci maddesi ile “Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca yayımlanan bu tür süreli yayımlarla ilgili beyannamelerin ise kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde verilmesi” esası getirilmiştir. Bu ise **bal tutan parmağını yalar** özdeyişinin en güzel örneğidir. Acaba kamu görevlilerinden bu tür idari para cezasına çarptırılan bir yönetici var mıdır? Kanun koyucu burada memuru ile vatandaşına ayrı hüküm uygulayarak Anayasa'nın **Kanun Önünde Eşitlik** başlıklı 10 uncu maddesine aykırı bir iş yapmıştır. Ayrıca bu kanunla getirilen zorlaştırıcı teknik şartlar Anayasa'nın **Süreli ve Süresiz Yayın Hakkına** ilişkin 29uncu maddesine de aykırıdır. Ancak nedendir anlaşılmaz Basın Kanunu bize özgü bir duyarsızlıkla yürürlüğe girmiştir.

Bu beyannameler İçişleri Bakanlığına bağlı bir birimin elinde var iken, bunları oradan istemek yerine sivil toplum kuruluşlarını yeniden beyana zorlamak ve bunu idari para cezası ile noktalamak bir iyi niyet göstergesi değildir.

Bakın, benzer bir olayda devlet nasıl farklı bir uygulama yapmıştır. 1 Aralık 2004 tarih ve 25657 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 25559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nda değişiklik yapan 5259 sayılı yasanın Geçici 1 inci maddesinde; mülki amirlerin elindeki belgelerin üç ay içinde belediye ve il özel idarelerine devrini hükme bağlamış ve hiçbir cezai hüküm koymamıştır. Demek ki istenirse böyle bir yol vakıf ve dernekler için de uygulanabilirdi. Bu bir çifte standarttır.

Bununla devlet doğrudan düşünce ve ifade özgürlüklerini genişletmek yerine her zamanki gibi güvenlik endişesi ile bu alanlara ilişkin endişelerini giderici bir oto-sansür uygulamış ve bireyleri ve kurumları idari para cezaları ile korkutarak sindirmiştir. Dolaylı olarak da devlet bu uygulama ile adalet mekanizmasını devreye sokarak karlı çıkmış, kaynak ihtiyacına destek verecek yeni bir tahsilat alanına kavuşmuştur.

Bir taraftan STK’ları ilgilendiren kanunlarda; Dernekler Kanunu, Vakıflar Kanunu, Vergi Kanunu vs. iyileştirmeler yapılırken diğer taraftan özellikle örgütlenme hak ve özgürlüklerinin temel dayanağı olan düşünce ve ifade özgürlüklerini bu şekilde, ekleme kanun maddeleri (Geçici Madde 1) ile kısıtlamak bindiği dalı kesmektir. Bu yapılanlar ise diğer bir ifade ile demokratik atılımlar değil, düşüncenin ve örgütlü toplumun bir anlamda fişlenmesidir.

Bilindiği üzere 2004 Yılı AB İlerleme Raporu’nda Basın Kanunu’nda belirtilen cezaların özellikle yerel basını sıkımsaya devam ettiğinden, devamı halinde ise yayın yapılamayacağı veya bireysel yayınların devam edemeyeceği, bunun da yerel ve bölgesel düzeyde yaygınlaşacağı endişesi ile uygulamanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin düşünce ve ifade özgürlüğü ile devlet sırrını da düzenleyen 10 uncu maddesine de aykırı olduğu belirtilmiştir.

Çok uzattığım bu konunun çapını belirterek sözlerimi bitirmek istiyorum. İstanbul’da Basın Savcılığı Kalemi ile bundan yaklaşık bir ay önce yaptığım görüşmede, Geçici 1inci madde kapsamında idari para cezasına çarptırılanların sayısı binlerle ifade edilmişti. Yani ödeme için tebligat çıkarılanların sayısı. Buna inanmadığım için Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında Adalet Bakanlığına başvuruda bulunarak Türkiye genelinde işin boyutunu öğrenmek istedim. Bakanlık, konunun Devlet İstatistik Enstitüsü’nün alanına girdiği gerekçesiyle dilekçemi oraya havale etti. Oradan gelen 17.11.2004 tarihli cevap yazısında ise, istenilen bilginin enstitünün (DİE’nin) verileri arasında yer almadığı şeklinde idi.

Böylece Basın Kanunu’nun, düşünce ve ifade özgürlükleri ile sivil toplum kuruluşlarına verdiği zararları anlatırken diğer taraftan yenilik olarak tanımlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun, alt yapısı ve arşivi hazır olmayan bir devlette hiçbir şey ifade etmediğini, kozmetik bir kanun olduğunu da görmüş oldum.

Sonuç olarak kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarının çok zor şartlarda verdikleri hizmetleri ve varoluş mücadelelerini, bu şekilde cezalandırmak, şahsen beni ilkokullarda çocuklarımızın çıkarttıkları duvar gazetelerine de acaba ileride böyle bir beyan zorunluluğu getirilir mi diye endişeye sevk

etmektedir. Önemli olan bu idari para cezalarının “bir defaya mahsus” olması değil bu uygulamanın neden yapıldığıdır. Böyle cezalarla karşı karşıya getirilen sivil toplum kuruluşları bir daha herhangi bir yayın yapar mı? Buna Dernekler Kanunu’ndaki cezaları da eklerseniz ülkemizdeki özgürlük denen şeyin, vatandaşın mülkiyetinde olmayan, maliyeti yüksek ve ele geçirilmesi zor bir iş olduğunu anlarsınız. Burada kaybeden ise bilgi edinme hakkı elinden alınan halktır.

Bu nedenle Basın Kanunu’nun Geçici İnci maddesiyle mağdur duruma düşen vakıf ve dernek yöneticileri için beyan süresinin kamu kurum ve kuruluşları için tanınan süre kadar uzatılarak hiç olmazsa Anayasal eşitliğin sağlanması ve idari para cezasını ödeyenlere ödedikleri paraların iadesi temin edilmeli ve bu haksız uygulama düzeltilmelidir. Diğer taraftan öyle zannediyorum ki her konuda af çıkartılan bir ülkede sivil toplumun böyle bir talebinin olması hiç de yadırganacak bir durum değildir.

Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Atatürk’ün Bala İlçesi–Beynam Köyünde Kaldığı, Yıkılmak Üzere Olan Eve Sahip Çıktı

*Haluk ÇAKIRER
Kur.Alb.(E)
B.T. ve Hk.İlş.Ş.Md*

Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Yüce ATATÜRK’ ün , Ankara’ya ilk gelişinden önce 26 ARALIK 1919 gecesi, BALA İlçesine bağlı BEYNAM Köyünde kaldığı evin bakımsızlıktan çökmek üzere olduğunu öğrenmiş ve derhal evin onarımı için gerekli girişimlerde bulunmuştur.

Vakıf tarafından yapılan bu girişimlerin sonucunda, evin onarımının en geç ARALIK ayı içerisinde bitirilmesi ve ATATÜRK’ ün BEYNAM Köyünde kaldığı günün, 85 nci yıldönümü olan, 26 ARALIK 2004 tarihinde evin müze haline getirilerek açılması planlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı Mücadelesinde maceralı bir yolculuğun son noktasında Atatürk ve arkadaşları tarafından kullanılan bu evin öyküsünü, kısaca açıklamakta da yarar görmekteyiz.

Atatürk ve Arkadaşları tarafından Milli mücadele ortamının hazırlanmasına yönelik kararların alınması için Anadolu’da yapılan seyahat hiç de kolay olmamış, arızalı arabanın yürütülmesi, kar ve karla kaplı yollarda ilerleme zorlukları, eşkıya tehlikesi, yiyecek bulmakta sıkıntı gibi çeşitli zorluklara maruz kalınarak, adeta büyük bir serüven niteliğinde gerçekleşmiştir.19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun’da başlayıp 27 Aralık 1919 Ankara’da noktlanan bu yolculuk içerisinde Amasya Tamimi , Erzurum ve Sivas kongreleri dikkat çeken başlıca siyasi oluşumlardır.

Sivas Kongresinden sonra ilk hedef Ankara idi. Ancak Ankara’ya nasıl ulaşacaklardı? Elleri bulunan üç otomobilin yolcuları; Mustafa Kemal, Rauf Bey, Dr.Refik Bey, Mazhar Müfit Bey, Hüsrev Bey, Hakkı Behiç Bey, Şeyh Fevzi Efendi, Alfred Rüstem Bey, Cevat Abbas Bey, Muzaffer Kılıç ve üç de şofördü.

Bu onüç kişi üç arabaya dağılacaktı. Benzin ve lastik alacak paraları dahi yoktu. Araçlar eski ve körüklü olmasına rağmen üstü kapanmıyordu.

Samsun’dan Sivas’a varılıncaya kadar birçok sıkıntılar çekilmişti, karşılaşılan her türlü güçlükle mücadeleye devam edilerek Sivas’tan Kayseri, Hacı Bektaş, Kırşehir- Kaman yolu ile Beynam’a doğru ilerleniyordu. Günlerden Cuma idi, bu yolculuk sırasında arabalar birçok kez kara saplandılar ve zorlukla kurtulup ilerlemeye devam ettiler.

Bu sırada, Mazhar Müfit Bey ile Rauf Beyin bulunduğu araba yine kara saplandı.Otomobilin içinde Hakkı Behiç Bey ve Bedri Bey’de vardı. Hakkı Behiç Bey 38 dereceyi aşan bir ateş ile hasta idi.Tüm uğraşlara rağmen arabayı kurtaramadılar ve geceyi otomobilde geçirmeye karar verdiler.

Diğer iki otomobil Beynam köyüne vardı. Köyün muhtarı Veli Çavuş Atatürk'ü karşılayarak, bugün onarımını yaptıracağımız eve götürdü ve burada Atatürk ve Arkadaşlarını konuk etti.

Kara saplanan arabada kalanlar ise arabanın üstü açık olduğu için donma tehlikesi ile karşı karşıya kaldılar. Bu arabada bulunan Mahzar Müfit Bey ile Rauf Bey ellerine silahlarını alıp, yaya olarak karanlıkta yol aramaya başladılar.

Uzun bir süre kar altında yürüdükten sonra, bir köpek sesi duydular ve o yöne gittiler, sonra bir ışık gördüler ve bu ışığa doğru yürümeye başladılar. Bir de baktılar ki kulübe içerisinde odun kesmek için Ankara'dan gelen askerler var. Askerler onlara çay yaptılar ve ocağa odun atılar, kulübe ısındı, konuklarda kendilerine geldi. Ancak yolcuların o geceyi BEYNAM Köyünde geçirmeleri gerekiyordu. Oysa Köy zaten yakınlarında imiş, bir kılavuz olarak köye vardılar.

Daha sonra Atatürk'ün kaldığı eve ulaştılar. İçeriden ışık geliyordu, Muhtar kendilerini kapıda karşıladı. Atatürk Muhtarın odasında yere serilmiş bir şiltenin üzerinde uyuyordu. Sedir üzerinde Refik Bey ve Rüstem Bey yatıyordu. Muhtar onlar için soba yaktı, Rauf Bey ıslak olan üstünü kurutmaya çalışırken her türlü yorgunluğuna rağmen "Arkadaşları otomobilde bırakman" diyerek köyden manda ve öküz tedarik etti. Daha sonra bazı köylülerle beraber otomobili saplandığı yere gittiler. Sabaha karşı otomobili ve içinde kalanları kurtararak aynı eve geri döndüler.

27 ARALIK Cumartesi günü Atatürk ve Arkadaşları gün aydınlanınca kalktılar ve hazırlık yaparak Gölbaşı üzerinden Ankara'ya hareket ettiler.

Ankara halkı Dikmen tepelerinde davul ve zurnalarla onları karşıladı. Bu karşılama için 700 yaya ve 3000 atlıdan oluşan Seğmen alayı Dikmen sırtlarına yayılmıştı. Tüm öğrenciler ve halk ATA'yı büyük bir coşku ile karşıladı.

Karşılayanlar arasında 7 nci Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa , Vali Vekili Yahya Galip Bey, Eski Ankara Müftüsü sonradan Diyanet İşleri Başkanlığına getirilen Rifat Hocada bulunmaktaydı.

Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı tarafından, Atamızın Ankara'ya gelmeden bir gece önce kaldığı bu evin onarılarak Müze haline getirilmesi, onun sadece evde kaldığı kısa bir süreyi değil, belirli bir zaman dilimine bağlı olarak öncesinin ve sonrasının hatırlanması ve Türkiye Cumhuriyetinin nasıl, hangi şartlar altında ve hangi güçlüklerle kurulduğunu gözler önüne sermesi bakımından da son derece önemli ve öncelikli bir görev olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Yüce ATATÜRK'ün yöre halkından aldığı moral gücü ve desteğin, ilk meclis seçimlerinde Bala ilçesinden milletvekilliğine adaylığını koymasında önemli bir etken olduğu değerlendirilmektedir.

Ne mutlu onu anlayanlara, ne mutlu onun izinden ayrılmayanlara

Vakıflar Kanunu Tasarısı Taslağı

Vakıflar Kanunu Tasarısı Taslağı; Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak bir anlamda ilgililerin tartışmasına açılmıştır. Bu çalışmanın farklı ve önemli bir yönü, Türkiye'nin son yıllarını meşgul eden ve adeta ulusal bir seferberlik haline dönüşen Avrupa Birliği'ne üyelik süreci bağlamında hazırlanmış olmasıdır. 5.6.1935 tarih ve 2762 sayılı Vakıflar Kanunu ve diğer mevzuatta yer alan ve vakıflarımızın hareket ve hizmet alanlarını daraltan eski hükümlerin bir bölümünün ayıklanmış olması ve bunların yerine daha özgürlükçü ve vakıflara daha geniş hizmet alanları açan bir mevzuatın getirilmiş olması atılmış önemli bir adımdır.

Önemli yeniliklerin ve iyileştirmelerin yanı sıra Tasarı, Vakıflar Genel Müdürlüğünün vesayet makamı olarak görevine devam etme arzusu anlamına da gelen; idari ve mali özerkliğe sahip, Başbakanlığa bağlı Vakıflar Kurumu olarak yeniden yapılanmasını gündeme getirmektedir.

TÜSEV, Kanun Tasarısı Taslağı üzerine ayrıntılı bir rapor hazırlamış ve görüşlerini ilgililerin dikkatine sunmuştur. Dileğimiz, vakıflarımızın hak ettikleri çağdaş ve ihtiyaçlarımıza cevap veren bir Vakıflar Kanunu'na bir an önce kavuşturulmasıdır. Vakıflar Kanun Tasarısı Taslağı'na ilişkin TÜSEV görüşüne www.tusev.org.tr sitesinden ulaşabilirsiniz.

Vakıflar Kanunu Tasarısı Taslağı İle Getirilen Yeni Hükümler

- **Ortak yasa:** Tüm vakıfların tek yasa altında toplanması (madde 1)
- **Asgari mal miktarı:** Yeni Vakıflar için kuruluşta özgülenecek asgari mal miktarının Vakıf Meclisi tarafından belirlenmesi (madde 5)
- **Vakıf yöneticileri:** Vakıf yöneticisi olamayacaklara ilişkin sınırlamaların azaltılması (madde 8). Suç işleyen vakıf yöneticilerinin Meclisin başvurusu ve Mahkeme kararı ile görevden uzaklaştırılmaları (madde 9/2)
- **Kişisel sorumluluk:** Vakıf yöneticisi ve çalışanlarının ağır ihmal ve kasıtlı fiilleri nedeniyle kişisel olarak da sorumlu olmaları (madde 9/3)
- **İdari para cezası:** Vakıf Kurumu'nun Kanun'da belirtilen suçlar için idari para cezası verebilmesi (madde 10)
- **Mal edinme:** Tüm vakıflara serbestçe mal edinme ve bu mallar üzerinde tasarrufta bulunabilme hakkının verilmesi (madde 11/1)
- **Mal ve hakların değiştirilmesi:** Cemaat, Esnaf ve Yeni Vakıfların kuruluşta özgülünen mal ve haklarının değiştirilmesine mahkeme kararı ile izin verilmesi (madde 11/3)
- **Taşınır ve taşınmazların satılması:** Cemaat, Esnaf ve Yeni Vakıfların sonradan edindikleri taşınır ve taşınmaz malların vakıf yetkili organının kararı ile satılabilmesi (madde 11/4)
- **Hayrat taşınmazların devredilmesi:** Kurumca yönetilen vakıflar ile Mazbut, Mülhak ve Cemaat Vakıflarının hayrat taşınmazlarının çeşitli nedenlerle kullanılamaz duruma gelmeleri durumunda gayece aynı veya en yakın hayrata tahsis veya akara Meclis kararı ile devredilebilmesi (madde 12/1)
- **Hayrat taşınmazların işlem dışı tutulması:** Mazbut, Mülhak ve Cemaat Vakıflarının hayrat taşınmazlarının haczedilmesinin, rehnedilmesinin ve kamulaştırılmasının önlenmesi (madde 12/2)
- **Amaçların değiştirilmesi:** Mazbut, Mülhak ve Cemaat Vakıflarının vakfiyelerindeki amaçları yerine getirememeleri durumunda amaçlarının değiştirilmesine Meclisin yetkili kılınması (madde 14)
- **Hayrat taşınmazların kiraya verilmesi:** Fonksiyonunu yitirmemiş hayrat taşınmazların Meclis kararı ile; belirli süreyle tahsis edilebilmesi veya kiraya verilebilmesi (madde 15)
- **Taviz bedeli:** Üzerinde vakıf şerhi bulunan gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki taşınmaz malların işlem tarihindeki emlak vergisi değerinin yüzde yirmisi oranında taviz bedeli ödenerek serbest tasarrufa terk edilmesi (madde 17)
- **Kiralama:** Kurumca yönetilenler ile Mazbut, Mülhak Vakıfların taşınmazlarının 10 yıla kadar kiralanmasında Kurum Başkanının, 49 yıla kadar kiralanmasında ise Vakıf Meclisinin yetkili olmaları (madde 19)
- **Vakıf ormanı:** Özel vakıf ormanları kurabilmenin önünün açılması (madde 20)
- **Sigorta zorunluluğu:** Kiraya verilen veya tahsis edilen vakıf taşınmazlarına sigorta zorunluluğunun getirilmesi (madde 23)
- **Uluslararası faaliyet:** Yeni Vakıfların, senetlerinde hüküm bulunması halinde, uluslararası faaliyetlerinde serbest bırakılmaları (madde 24)
- **Yurtdışından yardım alma:** Yurtdışından alınacak yardımlarda iznin kaldırılarak bildirim usulünün getirilmesi (madde 24)

- **Eski eserlerin tescili:** Vakıf yoluyla meydana gelip de her ne suretle olursa olsun hazinenin, il özel idarelerinin veya belediyelerin mülkiyetine geçmiş eski eserlerin vakfı adına tescil edilmesi (madde 29)
- **Kamulaştırma:** Vakıf yoluyla meydana gelip de her ne suretle olursa olsun gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki eski eserler ile korunma alanlarının kamulaştırılmalarının Kurumca yapılması (madde 30)
- **Vakıf muhasebesi:** Vakıfların muhasebelerini Kurumun belirleyeceği esas ve usullere göre tutmaları zorunluluğu (madde 31/1)
- **Özel bankalar:** Vakıflara, paralarını ekonomik kural ve riskleri gözetmek suretiyle değerlendirme imkanı sağlanması (madde 31/3)
- **Beyan yoluyla denetim:** Vakıflara yıllık beyanname verme yükümlülüğü getirilmesi (madde 32)
- **İç denetim:** İç denetimin bağımsız denetim kuruluşları tarafından yapılabilmesi imkanının getirilmesi (madde 33)
- **Vakıf Kurumu:** Yeni yapılanma çerçevesinde Vakıflar Genel Müdürlüğünün, Başbakanlığa bağlı Vakıflar Kurumuna dönüştürülmesi (madde 35)
- **Vakıf Meclisi:** Merkez teşkilatı çerçevesinde Kurumun en üst karar alma organı olan ve içinde Yeni, Mühlak ve Cemaat Vakıfları temsilcilerinin de yer aldığı bir Meclisin kurulması (madde 44)
- **Hukuki ihtilaflar:** Kurum ile diğer kamu kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişiler arasında çıkan hukuki ihtilafların anlaşma ve sözleşme değişikliği ile neticelendirilmesinde Meclisin yetkili kılınması (madde 76/a)
- **Davadan vazgeçme:** Maddi ve hukuki sebeplerle takibinde fayda görülmeyen dava ve icra takiplerinin, 50 milyar Türk Lirasına kadar olan kısmının Başkan, bunun üzerindeki meblağlarda ise Meclisin kararı ile vazgeçilebilmesi (madde 76/b)
- **Vakıf varlığının artırılması:** Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde varlıklarını 150 Milyar TL'ye çıkarmayan vakıfların tüzel kişiliklerinin sona erdirilmesi (Geçici Madde 1)
- **Davaların sürdürülüp sürdürülmeyeceği:** Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Yeni Vakıflarla ilgili devam etmekte olan görevden alma ve dağılma davalarının sürdürülüp sürdürülmeyeceğine Meclisin karar vermesi (Geçici Madde 9)

Vakıfların Yurtdışından Yardım Alması

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 38 inci maddesi (E) bendi ile 8.6.1984 tarih ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir;

Vakıfların dış ülkelerdeki gerçek ve tüzel kişilerden veya diğer kuruluşlardan yardım alması, derneklere uygulanan hükümlere tabidir.

Böylece, vakıfların yurtdışından alacakları yardımlar için izin almaları zorunluluğu kaldırılarak, dernekler için olduğu gibi bildirim usulü getirilmiştir.

Dernek ve Vakıfları İlgilendiren Vergi Değişiklikleri (Kanun No: 5228)

Resmi Gazete: 31 Temmuz 2004/25539

- Kamu yararına çalışan derneklerle, Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıfların faiz, özel finans kuruluşlarından elde edilen kar payları ve repo gelirleri vergi dışı bırakılmıştır. **(Yürürlük tarihi: 1.1.2005)**
- Kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflarca Kültür ve Sanat faaliyetlerine dönük amaçlarda kullanılmak üzere bunlara yapılan bağış ve yardımların tamamı vergiden indirilebilir hale gelmiştir. **(Yürürlük tarihi: 31.7.2004)**

- Özel okullar tarafından ilgili dönemdeki kapasitelerinin %10'unu geçmemek üzere verilen bedelsiz eğitim ve öğretim hizmetleri Katma Değer Vergisine tabi olmayacaktır. (**Yürürlük tarihi: 31.7.2004**)
- Vergi Muafiyeti olsun veya olmasın Dernek ve Vakıfların İktisadi işletmeleri şeklinde faaliyet gösterecek olan özel okulların kazançları faaliyete başladıkları dönem dahil beş vergilendirme dönemi için vergi dışı bırakılmıştır. (**Yürürlük tarihi: 1.1.2004**)
- Vakıf üniversitesi veya Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların üzerinde kendileri adına münhasıran eğitim veya sağlık amaçlı sınırlı aynî hak tesis edilmiş taşınmazları 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde yer alan harca esas değer yarısı bedelle ve Katma Değer Vergisinden muaf olarak satın alabilmeleri imkanı getirilmiştir. (**Yürürlük tarihi: 31.7.2004**)
- Kamu Yararına Çalışan Dernekler ve Bakanlar Kurulunca Vergi Muafiyeti tanınan vakıflar söz konusu hizmet ve teslim bedellerinin üzerine KDV'yi ekleyerek bu hizmet ve teslimleri alanlardan KDV tahsil edebileceklerdir. (Yürürlük tarihi: 1.9.2004)

Cemaat Vakıfları Yönetim Kurulu Seçimlerinin Seçim Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik

Resmi Gazete: 16 Eylül 2004/25585

Cemaat Vakıfları Yönetim Kurulu Seçimlerinin Seçim Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle Cemaat Vakıflarının yönetim kurulu seçimleri belli esaslara bağlanmış bulunmaktadır. Yönetmelik ayrıca, Cemaat Vakıflarının; seçim çevresi, yönetim kurulu seçim süresi ve yapılanması, seçmenlik şartları, seçileceklerde aranılan şartlar, seçim usulleri gibi konuları da düzenlemektedir.

5072 Sayılı Kanunla İlgili Önemli Gelişme

Resmi Gazete: 21 Eylül 2004/25590

Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanunun (Kanun No: 5072) Geçici 1 inci maddesinde tanımlanan ve derneklerin tüzüklerini ve vakıfların resmi senetlerini bu kanun hükümlerine uygun hale getirmeleri için tanınan altı aylık süre; 5234 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 24 üncü maddesi ile

- Derneklerin tüzüklerini, vakıfların resmi senetlerini bu yasaya uygun hale getirmeleri için tanınan süre 31 Aralık 2005 tarihine kadar uzatılmıştır. Ayrıca,
- Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten (29 Ocak 2004) önce kurulmuş olan dernek ve vakıfların kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili almış oldukları **isimler** ile
- tüzük ve senetlerindeki kamu görevlilerinin **unvanlarını** kullanma hakları saklı tutulmaktadır.

Genel Kurulu Olan Vakıflar

Resmi Gazete: 19 Kasım 2004/25645

Türk Medeni Kanununa Göre Kurulan ve Genel Kurulu Olan Vakıfların Genel Kurul Toplantılarına Katılacak Vakıflar Genel Müdürlüğü Temsilcilerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

- Böylece genel kurulu olan vakıfların, genel kurul toplantılarından en az yedi gün önce faaliyet alanı içerisinde bağlı oldukları Vakıflar Bölge Müdürlüklerinden gerekli müracaat formunu doldurarak temsilci talep etmeleri mecburiyeti kaldırılmıştır.

- Vakıflar bundan böyle genel kurullarını, Vakıf Resmi Senetlerindeki hükümler çerçevesinde kendileri yapmak durumundadırlar. Diğer bir ifade ile bugüne kadar Vakıflar Genel Müdürlüğü temsilcisi tarafından Genel Kurul sırasında yapılmakta olan tüm iş ve işlemler bundan böyle vakfın yönetim, denetim ve Genel Kurul Başkanlık Divanınca yerine getirilecektir.

Yeniden Değerleme Oranı
Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 341)
Resmi Gazete: 20 Kasım 2004/25645

Maliye Bakanlığı'ndan

Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (B) fıkrasında "Yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır. Bu oran Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilan edilir." hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm uyarınca yeniden değerlendirme oranı 2004 yılı için % 11,2 (onbir virgül iki) olarak tespit edilmiştir. **Bu oran, aynı zamanda 2004 yılına ait son geçici vergi dönemi için de uygulanacaktır.**

Öte yandan, bu konuda daha önce yayımlanmış olan tebliğler de yürürlükte bulunmaktadır.

Dernekler Kanunu (Kanun No: 5253)
Resmi Gazete: 23 Kasım 2004/25649

5253 sayılı Yeni Dernekler Kanunu 23.11.2004 tarih ve 25649 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile ilgili yönetmelik çalışmaları devam etmekte olduğu için mevcut yönetmeliğin kanuna aykırı olmayan hükümleri halen geçerliliğini korumaktadır.

Yeni Dernekler Kanunu, derneklerimizin yıllardan beri alışık oldukları kanun sistematüğinden farklı olarak hazırlanmış olup, derneklerimizi ilgilendiren bütün hükümler yeni kanunda yer almamaktadır. Bu nedenle kanunda hüküm olmaması halinde Medeni Kanundaki ilgili hükümler dikkate alınmalıdır. Ayrıca, hazırlanacak yönetmelik de kanun hükümlerinin uygulanmasındaki usul ve esasları tanımlayacaktır. Bu nedenle dernek faaliyetlerine uygun bir kanun hükmü ararken mutlaka bu konsolidasyonun yapılması gerekmektedir.

Genel olarak bakıldığında yeni Dernekler Kanunu örgütlenme hak ve özgürlüğüne daha fazla imkan sağlayan, yasakları azaltan, daha kolay anlaşılabilir ve derneklerin geçmişte şikayet ettiği hususları dikkate alan bir yapıdadır.

5253 Sayılı Dernekler Kanunu ile Getirilen Yenilikler
Resmi Gazete: 23 Kasım 2004/25649

- **Dernek kurma hakkı:** Fiil ehliyetine sahip tüm gerçek veya tüzel kişiler önceden izin almaksızın dernek kurabilirler.
- Türk Silahlı Kuvvetleri ve Kolluk Kuvvetleri mensupları ile kamu kurum ve kuruluşlarının memur statündeki görevlileri kendi özel kanunlarının getirdiği kısıtlamalar dikkate alınarak dernek kurma ve yönetme hakkına kavuşmaktadırlar.

- **Çocuklar:** Onbeş yaşını bitiren ve yasal temsilcilerinin yazılı iznini alan çocuklar dernek kurabilir, kurulmuş çocuk derneklerine üye olabilirler. Yine 12 yaşını bitiren ve yasal temsilcilerinin iznini alan çocuklar çocuk derneklerine üye olabilirler.
- **Uluslararası faaliyet:** Yabancı dernekler, Dışişleri Bakanlığının görüşü İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye’de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, temsilcilik ve şube açabilirler, dernek veya üst kuruluş kurabilirler, kurulu dernek veya üst kuruluş katılabilirler.
- **Gazete ilanı:** Dernek tüzüğüünün, ikametgah bilgilerinin ve genel kurulun mahalli bir gazetede, gazete çıkmayan yerlerde ise il merkezinde çıkan bir gazetede yayımlanması zorunluluğu kaldırılmıştır. Genel kurulu toplantıya çağırma usulü derneğin seçimine bırakılmaktadır.
- **Öğrenci dernekleri:** Öğrenci dernekleği adı altında dernek kurulması mecburiyeti kaldırılmıştır. Öğrenciler artık diğer gerçek ve tüzel kişiler gibi dernek kurabileceklerdir.
- **Yabancı derneklerle ilişki:** Derneklerin, yabancı ülkelerdeki dernek veya kuruluşların üyelerini Türkiye’ye davet etmeleri veya kuruluşların davetlerine uyarak üyelerini yurt dışına gönderebilmeleri için gerekli olan bildirim şartı kaldırılarak yabancı dernek veya kuruluşlarla ilişkiler serbest bırakılmıştır.
- **Şube genel kurulu:** Şubelerin genel kurulları merkezlerinden en az iki ay önce yapılacaktır.
- **İç denetim:** Derneklerde İç Denetim esas alınarak bağımsız denetimin önü açılmıştır.
- **Dernek yardımları:** Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, işçi ve işveren sendikalarından ve mesleki kuruluşlardan maddi yardım alabilir ve verebilirler.
- Derneklerin kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde, her türlü resmi ve özel eğitim ve öğretim kurumunda veya bunların eklentilerinde yapacakları toplantı ve diğer faaliyetler mülki idare amiri yerine kurumun yetkili amirinin kararına bırakılmıştır.
- **Ortak proje desteği:** Dernekler, Kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilir, maliyetlerin en fazla %50’sine kadar ayni ve nakdi katkı sağlayabilirler.
- **Hükümet komiseri:** Derneklerin Genel Kurul toplantılarına Hükümet Komiseri çağırma zorunlulukları kaldırılmıştır.
- **Defter tasdiki:** Dernek birimlerine derneklerin tutmak durumunda oldukları defterleri tasdik yetkisi verilmiştir.
- **Ücret ödenmesi:** Üye sayısı yüzden fazla olan dernekler, yönetim ve denetim kurullarının kamu görevlisi olmayan başkan ve üyelerine Genel Kurul kararı ile ücret verebilirler.
- **Dernek merkez ve eklentilerinin aranması:** Kamu düzeninin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden birine bağlı olarak verilmiş hakim kararı olmadıkça, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda mülki idare amirinin yazılı emri bulunmadıkça Kolluk Kuvvetleri, dernekler ve eklentilerine giremez, arama yapamaz, eşyasına el koyamaz. Mülki idare amirinin kararı yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur.
- **Denetim:** İçişleri Bakanlığı ve mülki idare amirlerinin yapacağı denetimler mesai saatleri içerisinde, en az 24 saat önceden bildirilerek ve kolluk kuvvetleri mensupları dışındaki denetçi veya görevlilerle yapılabilir.
- **Yurt dışından bağış alınması:** Dernekler mülki idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak koşuluyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan ayni ve nakdi yardım alabilirler. Nakdi yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur.
- **Taşınmaz mal edinme:** Derneklerin taşınmaz mal edinmeleri bunları alıp satmaları serbest bırakılmıştır.
- **Yurt dışındaki Türk dernekleri:** Türk vatandaşları tarafından yurt dışında kurulan derneklerin kuruluşlarına ilişkin bilgi ve belgeleri ilgili Türk Konsolosluklarına verme zorunlulukları kaldırılmıştır.
- **Seçilenlerin bildirilmesi:** Derneklere genel kurul toplantılarını izleyen 30 gün içinde, yönetim ve denetim kurulları ile derneğin diğer organlarına seçilen asıl ve yedek üyeleri mülki idare amirliğine bildirme zorunluluğu getirilmiştir.
- **Platform oluşturma:** Dernekler temsilcilikler açabilirler. Ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere diğer dernek, vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere platformlar oluşturabilirler.

- **Cezalar:** Dernekler Kanununa aykırı davranışlar nedeniyle suç sayılan fiiller ve verilen cezalar azaltılmıştır. Çocuk derneklerine cezadan önce uyarı yapılması esası getirilmiştir. Cezalara 30 gün içinde itiraz hakkı getirilmiştir.
- **İzinle kurulacak tesisler:** Derneklerin izinle kurabileceği tesisler eğitim öğretim faaliyetleri için yurt, pansiyon ile üyeler için lokal açılması ve bu lokallerde alkollü içki kullanılması ile sınırlandırılmıştır.
- **Kamu yararı:** Kamu yararı kriteri olan **ülke çapında olma** şartı yerine **toplum** ifadesi getirilmiştir. Ayrıca kamu yararın çalışan derneklerin mallarına karşı suç işleyenlerin devlet malına karşı suç işlemiş sayılmaları esası getirilmiştir.
- **Bazı adların kullanılması:** Dernek adlarında Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeler artık Bakanlar Kurulu yerine İçişleri Bakanlığı iznine bırakılmıştır.
- **Yardım toplama:** 2860 Sayılı Yardım Toplama Kanununa göre Derneklerce yardım toplama faaliyetleriyle ilgili işlemler Dernekler Birimlerince yürütülür. Birden fazla İl'i kapsayan yardım toplama faaliyeti için yerleşim yerinin bulunduğu İl'in Valisinden izin alınır. Yardım toplamada otomatik ya da elektronik işlem yapan sistemlerin kullanılmasına imkan tanınmıştır.
- **Genel kurul:** Türk Medeni Kanununa eklenen yeni hüküm ile derneklerin, her yıl yapmaları gereken olağan genel kurul toplantılarını en geç üç yılda bir yapmaları imkanı sağlanmıştır.
- **Karşılıklılık ilkesi:** Türk Medeni Kanununda yer alan "uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görüldüğü hallerde" ve "karşılıklı olmak koşuluyla" ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece yabancı derneklerin Türkiye'deki faaliyetleri kolaylaştırılmıştır.
- **İl dernekler müdürlüğü:** Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe kaymakamlıkları bünyesindeki dernekler büro şeflikleri kaldırılmış, yerine il dernekler müdürlüğü kurulmuştur.
- **Vakıfların yurt dışından yardım alması:** Vakıfların yurt dışından yardım almasında derneklere ilişkin hükümler uygulanacaktır.

İl Dernekler Müdürlüğü 25.10.2004 Tarihinde Dosyaları İl Emniyet Müdürlüğünden Devir Alarak Hizmete Geçti

İl Dernekler Müdürlüğü Hizmet Binası 19.11.2004 tarihinde açılarak hizmete girmiştir. Müdürlük, derneklere ilişkin kuruluş, şube açma, diğer kuruluşlarla işbirliği ve platform oluşturma, yurtdışı kuruluşlarla yardımlaşma ve ortak faaliyet, denetim, gayrimenkul edinme, fesih ve tasfiye işlemleri ile Yardım Toplama ve Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma konularında yetkili olacaktır. Yeni Dernekler Yasası ile, dernek kurma ve üyelik konusundaki kısıtlamaların azaltılması, dernek faaliyetlerine serbestlik sağlanması, derneklere uygulanan yaptırımların ve bürokrasinin azaltılması sebebiyle İstanbul Büyükşehir sınırları içindeki tüm derneklere bu merkezden hizmet verilecektir.

Büyükşehirlerde Dernekler İl Müdürlükleri'nin Kurulması

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 38 inci maddesi D) bendi ile 14.2.1985 sayı ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun değiştirilerek; **Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe kaymakamlıklarında ayrıca ilçe dernekler büro şeflikleri oluşturulmaz** hükmü eklenmiştir. Bundan böyle Büyükşehir sınırları içinde derneklere ait iş ve işlemler tek merkez olan il dernekler müdürlüklerinden yürütülecektir.

Mal Bildiriminde Bulunulması

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 2/f maddesi gereğince vakıfların idare organlarında görev alanlar ile kamu yararına çalışan dernek yönetici ve deneticileri mal bildiriminde bulunmak zorundadırlar.

Bildirim zamanı;

- Görevlerine devam edenler bu kanun kapsamında sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç şubat ayı sonuna kadar bildirimlerini yenilemek durumundadırlar.
- Bu kişiler, malvarlıklarında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde
- yönetim ve denetim kurulu üyeliklerine seçilenler ise göreve başlama tarihini izleyen bir ay içinde,
- görevin sona ermesi halinde, ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde verilmesi zorunludur.
- Görevleri sebebi ile birden fazla mal bildiriminde bulunması gerekenler, asli görevlerinden dolayı bir tek mal bildiriminde bulunurlar.

Bildirimlerin verileceği merciler;

- Kamu yararına çalışan derneklerin, yönetim ve denetim kurulu üyeleri İçişleri Bakanlığı'na,
- vakıfların idare organlarında görev alanlar Vakıflar Genel Müdürlüğüne bildirimde bulunacaklardır.

**“Türk Sivil Toplum Kuruluşları ve AB Reform Süreci”
19-20 Kasım 2004**

T.C. İçişleri Bakanlığı; Tarih Vakfı, Alman Siyasi Vakıfları ve Açık Toplum Enstitüsü işbirliğiyle, Türk STK'ların reform sürecindeki rolleri konusunda bir konferans düzenlemiştir.

Bu konferans, Türk STK'larını ve AB reform sürecinin dününü, bugününü ve geleceğini tartışmak üzere diplomatik misafirleri, yüksek dereceli siyasetçileri, yeni kurulan Dernekler Dairesi Başkanlığı bürokratlarını, akademisyenleri ve STK çalışanlarını bir araya getirmiştir.

Bu yüzden bu konferans, hükümetin Türk sivil toplumuyla ve sivil toplumun gelişmesi için önemli kaynaklar seferber eden yabancı vakıflarla (önceden her iki gruba da güvensizlik ve şüphe ile bakılıyordu) ilişkilerini ilerlettiği yeni bir yol haritasının sembolik bir göstergesi idi.

Açılış konuşmasında İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, sağlıklı bir sivil toplumun gelişmesinin önemine ve bunun demokratik sisteme katkılarına değindi. Aksu, yurttaşlara STK'lar ile bütünleşmeleri ve onlara destek vermeleri için çağrıda bulunarak **artık devlet, dernekleri takip ve taciz edilmesi gereken değil, teşvik edilmesi, desteklenmesi ve güvenilmesi gereken üniteler olarak görmektedir, bu değişim tam bir zihniyet reformudur** diyerek Dernekler Kanunu'nda yapılan başlıca reformlardan bahsetti. Aksu, Avrupalı STK'lar ile Türk STKların entegrasyonunun gelecekte Türkiye-AB bütünleşmesinin yolunu açacağını söyleyerek, Avrupalı STKlar ile Türk STK'ların ilişkilerini ve diyaloglarını gün geçtikçe daha fazla ilerletmeleri için teşvik etmiştir.

TESEV (Türkiye Sosyal ve Ekonomik Etüdler Vakfı) Yönetim Kurulu üyesi İshak Alaton ise bazı Bakanların yorumların fazlasıyla iyimser bulunduğunu ifade ederek, reformların gerçek amaçlarına ancak ve ancak **“aklımızdaki ambargoları kaldırdıktan”** sonra ulaşabileceğini konuşmasının başında dinleyicilere hatırlatmıştır. Alaton, haklı olarak yasal reformların yeterli olmadığını, farklı fikirlerin ifade edilmesine saygı ve hoşgörü gösterilmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Şerif Mardin ve bazı akademisyenlerin de yer aldığı panelde ise sivil hareketlerin başlangıçlarına bakarak Türkiye ve Avrupa'da sivil toplumun tarihsel kökleri üzerinde bir tartışma yapılmıştır. Avrupa Komisyonu Demokrasi programından gelen Aristotelis Bouratsis **politik süreçlere sivil toplumun katılımını sağlamak için yasal reformların kolaylaştırıcı uygulamalarla desteklenmesi gerektiğini** hatırlatmıştır. Bouratsis, sivil toplumun belli konular etrafında harekete geçmesine izin verilmesinin yeterli olmadığını; politik süreçlere STK'ların tam olarak katılabilmeleri için ulusal ve uluslararası düzeylerde mekanizmaların geliştirilmesi gerektiğini hatırlatmıştır.

Konferansın ikinci günü, Polanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan ve Litvanya gibi AB'ye yeni katılan ülkelerden gelen konuşmacıların (hem devlet hem sivil toplum temsilcileri) deneyimlerini paylaştığı bir panel ile başladı. Bu panelde, AB reform sürecinde Türkiye ve sivil toplumun nelerle karşılaşabileceği öne çıkarıldı.

Bu panelin ardından Türk STK temsilcileri, STK'ların AB reform sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve yaşadıkları deneyimleri aktardılar. Kadın haklarının iyileştirilmesi için kadın örgütlerinin yaptığı çalışmalar, yolsuzluk ve işsizliği azaltmaya yönelik gönüllü çabalar, STK'ların savunuculuk ve politika yapım sürecine hükümet paydaşı olarak katılmaları sırasında karşılaştıkları güçlükler değinilen konular arasındaydı. Budapeşte'deki European Center for Not for Profit Law kuruluşundan gelen konuşmacı ise sivil toplum sektörünün gelişmesindeki bölgesel farklılıklar ve çeşitli tanımlar hakkında geniş bir tartışma başlattı.

“Devlet ve STK'lar” paneli, son dönemdeki reformları destekleyen ve kolaylaştırıcı bir çevre geliştirmek için reformlara devam edilmesine yönelik STK'ları savunuculuk yapmayı teşvik eden İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Zekeriya Şarbak'ın yorumları ile başladı. Uluslararası Saydamlık Kuruluşu Almanya Bölümü Başkanı ise devlet ve STK'ların yakın işbirliğini gerektiren yolsuzluk konusu üzerinde durdu.

Yedi STK temsilcisini bir araya getiren son panelde yurttaşlık, insan hakları, hukukun üstünlüğü, eğitim reformu ve ev ekonomisi gibi çeşitli konular üzerinde duruldu. Konuşmacıların özlü fakat güçlü katkıları, STK'ların özellikle insan hakları ve demokratikleşme alanlarında reform sürecine ne kadar katkıda bulunduğunun önemli bir göstergesiydi. Bu konferans ayrıca, bürokratlara ve dinleyicilere, STK'ların önemli bir bilgi ve uzmanlık kaynağı olduğunu ve yine STK'ların AB reform süreci bağlamında başlıca konulara ne kadar aktif bir şekilde dahil olduklarını hatırlatması açısından da önemliydi.

Reform ve Uygulama: Madalyonun İki Yüzü

Türkiye'nin Kopenhag Kriterlerini karşılaması yolundaki ilerlemesini değerlendiren rapor planlandığı üzere 6 Kasım 2004 tarihinde yayınlanmıştır. Bu rapor, Konsey'in 17 Aralık'ta vereceği Türkiye ile katılım müzakerelerine başlama kararına temel oluşturmaktadır.

Bu raporun yayınlanması, hukukun üstünlüğü, yargı sistemi, yolsuzluk, devlet konularına askeri müdahale, medeni ve siyasi haklar (insan hakları, kültürel haklar ve azınlık hakları), yerel yönetim ve dış politika konularını etkileyen önemli reformlarla geçen yoğun bir yılın doruk noktasına damgasını vurmuştur. 2004 raporunda genel olarak şu öneri getirilmektedir: Türkiye katılım müzakerelerini başlatmak için gerekli olan siyasi kriterlerin önemli bir bölümünü yerine getirmiştir; diğer yandan da devam etmekte olan müzakerelerin özellikle demokratikleşme ve Türk vatandaşlarının temel hak ve özgürlükleri ile ilgili reformların etkili bir şekilde uygulanmasını garanti altına almak için büyük olasılıkla belirli şartlar getireceği yönünde ip uçları vermektedir. Bu şekilde, bu konuların Türkiye'nin sürekli ilerleme göstermesi gereken temel bir alan oluşturduğu açıktır. Bu ayrıca bu alanlarda halen daha yapılması gereken çalışmalar bulunduğu yönünde de bir işarettir.

2002 ve 2003 ilerleme raporlarındaki “medeni reformlar” (temel haklar ve insan hakları, kültürel haklar ve azınlık haklarını içeren vatandaş özgürlükleri ile bağlantılı ve dernekler ve vakıflar kanunu gibi ilgili yasalarda yapılan bir dizi reform) ile ilgili bölümler karşılaştırıldığında iyileşme olduğuna ve yoğunlaşmanın reformdan uygulamaya kaydığına dair açık belirtiler bulunmaktadır. 2003 ilerleme raporu halen reform gerektiren belirli problem alanlarına ışık tutarken, 2004 ilerleme raporu başarıyla tamamlanan ancak uygulamadaki sonuçları ile ilgili henüz olumlu işaretler vermeyen yasal reformlardan örneklerle de atıfta bulunmuştur. Bu yüzden raporu hazırlayanların Türkiye'nin, belirli kanunların iyileştirilmesinde kaydedilir bir ilerleme gösterdiğini ancak uygulama konusunda bu kadar başarılı olamadığını gözlemledikleri söylenebilir.

Medeni reformların uygulanmasıyla ilgili endişeler, her ne kadar iyi temellendirilmiş olsa da, kavramsal bir gerçeklik ve AB reform dönemi öncesini şekillendiren kısıtlamaların mirasını dönüştürmede karşılaşılan güçlükler ile incelikle dengelenmelidir. Bununla, uygulama eksikliğinin önemsenmemesi gerektiği ima edilmek istenmemiş; sadece açık ve ulaşılabilir hedefleri olan stratejik bir planın uygulamayı daha etkili bir şekilde ilerleteceği ve garanti altına alacağı ve diğer yandan da ilerlemeyi değerlendirmede temel alınacak açık bir çerçeve oluşturacağı ileri sürülmektedir.

2004 ilerleme raporu bu haliyle , Türkiye'deki medeni reform sürecinin bir sonraki aşamasında ortaya çıkabilecek zorluklara işaret etmektedir. Uygulama konusunda devlet görevlilerinin yeni stratejiler geliştirmeleri, reformların sahiplenilmesi ve sistematik bir şekilde içselleştirilmesi için STK'lar ile yakın bir işbirliği yapmaları gerekmektedir.

Akdeniz Bölgesinde Sivil Toplum Sektörü Üzerine Araştırma

Johns Hopkins Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi, Akdeniz Bölgesi'nde Sivil Toplum Sektörü üzerine özel bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor, Johns Hopkins Üniversitesi'nin daha önce yayınlamış olduğu karşılaştırmalı üçüncü sektör projesinin altı Akdeniz ülkesi (Mısır, Fransa, İsrail, İtalya, Fas ve İspanya) için bir özeti niteliğindedir. Bu proje kapsamında incelenen 35 ülkede üçüncü sektörün rolü, finansmanı, yapısı ve kapsamı belgelendirilmeye çalışılmıştır. Akdeniz Bölgesinde Sivil Toplum Sektörü araştırmasının başlıca bulguları ise şunlardır:

- Akdeniz bölgesindeki sivil toplum kuruluşları, aktif nüfusun ortalama %4,7'sini içine alan önemli bir ekonomik aktördür. Bu oran, 35 ülkenin ortalamasından daha yüksektir. İsrail ve Fransa'da bu oran %8'e ulaşmakta ve hatta geçmektedir.
- Gönüllüler, bölgedeki sivil toplum iş gücünün üçte birini oluşturmaktadır. Fas ve Fransa'da bu oran %50'yi geçmektedir.
- İtalya, İspanya ve Fransa'da sosyal hizmetler ve kültürel etkinlikler en büyük payı oluşturmaktayken İsrail'de eğitim ve sağlık etkinlikleri en büyük payı oluşturmaktadır.
- Akdeniz bölgesinde sivil toplum kuruluşlarının finansmanında devlet baskın bir rol oynamaktadır. Gönüllü çalışmanın yarattığı katma değer de eklendiğinde, filantropi Fransa'da desteklenen en önemli alan haline gelmektedir; İspanya'da da durum benzer şekildedir.

Johns Hopkins Üniversitesi Sivil Toplum Merkezi, bu projeyi diğer Akdeniz ülkelerini de içine almak üzere Luso-American Kalkınma Vakfı, Calouste Gulbenkian Vakfı, Ilidio Pinho Vakfı ve Ağa Han Vakfının desteği ile genişletmeye çalışmaktadır. Portekiz projeye eklenmiş durumdadır ve Türkiye ile görüşmeler sürmektedir. Merkez, BM İstatistik bölümü ile birlikte geliştirdikleri Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Hakkında BM Elkitabını, Ulusal Hesaplar Sisteminde uygulayabilmek için ulusal istatistik büroları ile çalışarak bu girişimi kurumsallaştırmaya çalışmaktadır. Bu elkitabı, ulusal istatistik bürolarını, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile ilgili verileri bir araya getirmeye çağırılmaktadır; böylece ilk kez olarak ulusal ekonomik istatistiklerde gönüllülük, sivil toplum ve filantropi ile ilgili geniş bir bilgi ağına yer verilecektir.

Ekonomi ile ilgili verilerin toplanmasında kar amacı gütmeyen kuruluşların nasıl ele alınması gerektiği konusunda ulusal istatistik bürolarına yol gösterici niteliğinde olan Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Hakkında BM Elkitabına <http://www.jhu.edu/~gnisp/handbookdraft.html> adresinden ulaşılabilir. Ayrıca elkitabı onbir ülkede (Avustralya, Belçika, Kanada, İsrail, İtalya, Mozambik, Hollanda, Filipinler, Güney Afrika, İsveç ve Tayland) denenmiştir. Bununla ilgili rapora da <http://www.jhu.edu/~gnisp/testgroup.html> adresinden ulaşılabilir.

BÜMED, 2004 Avrupa Kalite Ödülü STK Kategorisinde Finale Kaldı

Sivil toplum kuruluşları kategorisinde finale kalma başarısını gösteren Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği (BÜMED) 1985 yılında kuruldu. Boğaziçi Üniversitesi mezunları, öğretim görevlileri ve öğrencilerini bir araya getirerek bu geniş camianın birlikteliğini sağlayan bir sivil toplum kuruluşu olan BÜMED, üye ve mezunlarına kültürel, sosyal, sportif ve kariyer hizmetleri sunmayı amaçlıyor. 10.000 üyesi olan ve 2002 yılında Toplam Kalite yönetimi'ni benimsemeyi ilke olarak kabul eden BÜMED, EFQM mükemmellik modeliyle merkezinde yer aldığı üniversite, mezun, öğrenci üçlüsünün gelişimi ve üye mutluluğunu arttırmayı hedefliyor.

Dünya Bankası, Avrupa Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışması

Amaçlar ve Konular

Tüm Hükümet Dışı Kuruluşlara ve Sivil Toplum Örgütlerine açık olan bu yarışmada, **Dünya Bankası** ve ortakları **Avrupa Yolunda Sosyal İlerleme ve Katılım** ile ilgili yeni yaklaşımları denemek için başlangıç finansmanı sağlayacaklardır. Finansman, kavramdan sonuca yönelme potansiyeline en fazla sahip ve Türkiye'nin başka yerlerinde de yinelenebilir ve uygulanabilir nitelikte, yeni ve mevcut yenilikçi fikirlere verilecektir.

Sağlık, eğitim, sosyal refah alanlarında ve çocuklar, gençler, engelli ve dezavantajlı kişiler ve gruplara yönelik her türlü yenilikçi proje önerisi beklenmektedir. Ayrıca sosyal kalkınmaya yönelik – toplumca uygulanabilen ve toplumun önderlik ettiği proje başvuruları da teşvik edilmektedir.

Zamanlama ve Tanım

Teklifler 14 Ocak 2005 tarihine kadar kabul edilecektir.

Yarı finalistler 25 Şubat 2005'e kadar, finalistler ise 28 Mart 2005'e kadar açıklanacaktır.

Türkiye Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Günü ve Ödül Töreni 3 Mayıs 2005'de gerçekleşecek ve aşağıdaki aktiviteleri kapsayacaktır:

- Yarışma ve Ödül Töreni– finalistlere projelerini sergileme fırsatı verilecek ve bağımsız bir jüri mülakat yapacaktır. Kazananlar belirlenecektir.
- Bilgi Forumu – Türkiye'de Sosyal İlerleme ve Katılımla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili bir panel düzenlenecektir.

Seçilebilirlik Kriterleri

1. Kuruluş:

Yarışmaya Hükümet Dışı Kuruluşlar, Vakıflar, Dernekler, Sivil Toplum Kuruluşları (STKlar), Üniversiteler, (Yerel yönetimler ve Belediyeler ancak bir STK ile işbirliği yapmak suretiyle başvurabilirler) ve bireyler katılabilir.

2. Uygulama zamanı:

Kazanan projenin, ödülün verilmesini takip eden oniki ay içinde tamamlanması gerekmektedir.

3. Ödül miktarı:

Ödül, önerilen proje etkinliğine bağlı olarak proje başına **10.000-15.000 ABD Doları**'na kadardır.

Başvuru ve ayrıntılı bilgi için: <http://www.worldbank.org.tr>

STK-Hukuk İletişim Ağı

Sivil toplumu doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren hukuki konular hakkında, bilgi sahibi olmak isteyen ve /veya çalışmalar yapan birçok STK temsilcisi, akademisyen ve kamu çalışanını bir araya getirmek ve bilgi paylaşımını teşvik etmek amacıyla yeni kurulan "STK-hukuk" grubuna sizleri davet ediyoruz.

"STK-hukuk" grubu, mevzuat ve benzer konularla ilgili ulusal ve uluslararası:

- Haberler, yorumlar, ve çalışmalar;
- Makaleler, yayınlar ve tezler ile
- Toplantı ve etkinlik duyurularını

paylaşmak amacıyla TÜSEV'in (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı) girişimiyle kurulan bir iletişim ağıdır.

Bu liste aracılığıyla tüm ilgili paydaşların bilgi ve görüşlerini paylaşmasını ve ortak öğrenme yollarını hep birlikte keşfetmeyi umuyoruz.

stk-hukuk listesine üye olmak için stk-hukuk-subscribe@yahogroups.com adresine e-mail gönderebilirsiniz.